

**ТОВАРИСТВО
“РІДНА ШКОЛА”:
ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ**

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ

Число 6

Львів 2011

ББК 74.03 (4 УКР)

Т. 50

Товариство "Рідна школа": історія і сучасність: Наук. альм. Ч. 6.

/ Упоряд. і наук. ред. Д. Герцюк, П. Сікорський. Львів: Вид-во Львів. край. т-ва "Рідна школа", каф. загальної та соціальної педагогіки ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 309 с.

В науковому альманаху вміщено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Громадсько-освітні ініціативи в контексті реформування системи освіти в Україні: традиції, проблеми, перспективи", присвяченої 130-річчю з часу заснування Українського педагогічного товариства "Рідна школа".

У статтях науковців, викладачів вищих навчальних закладів, учителів загальноосвітніх шкіл висвітлено сьогодення і сторінки минулого в діяльності Товариства "Рідна школа", розкрито актуальні проблеми освіти, навчання і виховання учнівської і студентської молоді, представлено кращий педагогічний досвід.

Для науковців, педагогів, широкого освітянського загалу, всіх, хто цікавиться проблемами розбудови української національної школи.

Редакційна колегія: канд. пед. наук, доц. *Дмитро Герцюк*, чл.-кор. НАПН України *Ярослав Камінецький*, *Марія Людкевич*, д-р техн. наук, проф., акад. НАН України *Володимир Панасюк* (голова), д-р пед. наук, проф. *Петро Сікорський*, канд. техн. наук *Михайло Яворський*.

Упорядники та наукові редактори: *Дмитро Герцюк*,
Петро Сікорський

Рецензенти: д-р пед. наук, проф. *Т. К. Завгородня* (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); канд. пед. наук, доц. *Т. В. Равчина* (Львівський національний університет імені Івана Франка)

Комп'ютерна верстка *Наталія Король*

Друкується за ухвалою Координаційної ради Львівського крайового товариства "Рідна школа" (протокол № 5 від 7.06.2011) та рішення кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 14 від 14.06.2011)

© Львівське крайове товариство
"Рідна школа", 2011

© Львівський національний
університет імені Івана
Франка, 2011

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО ЛІТНЬОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ*

МАРГАРИТА ВОРОВКА,
ЛЮБОВ КУЧИНА

Постановка проблеми. Відомо, що діяльність щодо виховання, організації відпочинку, дозвілля та оздоровлення дітей в дитячих оздоровчих таборах – є більш складною, ніж навчання, адже спирається на організацію діяльності дітей. Саме тому необхідно посилити увагу до підготовки студентів до педагогічної діяльності в період літньої педагогічної практики. Орієнтиром в роботі є слова Г. Сковороди: “В усіх науках і мистецтвах плодом є правильна практика”. На сьогодні літню педагогічну практику студенти можуть проходити в ТДО (тимчасових дитячих об’єднаннях), МДЦ “Артек”, ДОТ (дитячих оздоровчих таборах), профільних таборах, таборах з денним перебуванням, сімейних, наметових, нестационарних таборах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної педагогічної підготовки є актуальною і знаходиться в площині сучасних досліджень. Теоретики та практики [1, 2, 5, 6, 3] підкреслюють, що слід управляти не особистістю, а процесом її розвитку. Тому сучасні дослідження присвячені вивченню методології процесу виховання, усвідомленню його сутності, механізмів, етапів, специфіки (І. Бех, С. Карпенчук, А. Кузьмінський, В. Кукушин, І. Подласий, Н. Щуркова та ін.). Погоджуємось з думкою сучасного вченого І. Сергєєва про те, що виховна діяльність передбачає прямий та опосередкований вплив, менеджерські вміння, оволодіння методами “зовнішніх опор правильної поведінки”, “створення ситуацій успіху”, “укладення поведінкових договорів”, “сприяння рольовому управлінню” тощо [7]. Саме тому колектив кафедри, створюючи нову

© Воровка Маргарита, Кучина Любов, 2011

*Подано в авторській редакції

програму дисципліни “Методика роботи в дитячих оздоровчих таборах”, усвідомлює, що сучасне виховання суттєво відрізняється від “старого”, а саме: в центрі системи знаходиться особистість, як найбільша цінність, свобода вибору особистості є основою методологічного вирішення виховних проблем, ключовою характеристикою виховання є ціннісне відношення до світу і самого себе [4].

Тривалі спостереження за роботою вчителів-початківців та студентів-практикантів засвідчують, що практична виховна робота натикається на труднощі щодо змістовної організації виховного процесу. Саме тому вважаємо, що вже на етапі підготовки студентів III курсу до літньої педагогічної практики в умовах ДОТ (дитячих оздоровчих таборів) крім загальнопедагогічних та психологічних дисциплін (“Педагогіка”, “Психологія”, “Методика виховної роботи” тощо) в процесі викладання дисципліни “методика виховання в дитячих оздоровчих таборах” слід формувати як педагогічні, так і менеджерські вміння: формулювати виховні завдання; складати план-сітку виховних заходів; організовувати діяльність дітей, взаємодію вихованців, проводити виховні справи; планувати та аналізувати власну діяльність та її результати. Для формування цих вмінь доцільно використовувати ігри, тренінги, вправи тощо.

Мета дослідження – виявити основні педагогічні та організаційні умови покращення підготовки студентів до літньої педагогічної практики.

Результати досліджень. На підставі навчальних планів літня педагогічна практика проводиться після закінчення III курсу протягом чотирьох тижнів (табірної зміни). Особливістю такої діяльності є самостійна робота студентів з дітьми в умовах літніх канікул у дитячих оздоровчих таборах (центрах), позашкільних установах, дитячих клубах за місцем проживання тощо. Першою і основною умовою покращення підготовки до педпрактики є усвідомлення кожним студентом мети та завдань подальшої діяльності, а саме: закріплення, поглиблення та розширення психолого-педагогічних знань та вмінь, всебічне та

ува
про
пот
“пі
від

пед
руч
орг
таб
кул
люд
має
зни
в Д
оно

творче їх використання, набуття професійного емпіричного досвіду, необхідного для подальшого самовдосконалення; виявлення адекватності особистісних властивостей обраній спеціальності, сприяння ідентифікації з педагогічною професією.

Основними завданнями є:

- ознайомлення з специфікою виховної роботи в умовах шкільних канікул;
- формування професійно-педагогічних вмінь виховання дітей під час їх відпочинку, оволодіння різноманітними формами і методами оздоровлення і виховання дітей в літній період, охорони життя та здоров'я дітей;
- вивчення особливостей створення тимчасового дитячого колективу та складання психолого-педагогічної характеристики загону;
- організація самостійної практичної роботи вихователя, вожатого, керівника гуртка тощо;
- розвиток відповідальності та творчого відношення до проведення виховної роботи з дітьми.

Однією з умов підготовки до педагогічної діяльності є уважне вивчення вікових особливостей дітей і врахування провідних потреб дітей певного віку, зокрема, комунікативні потреби; потреби в підвищенні соціального статусу; потреби в "пізнанні себе"; потреби в підвищенні самооцінки; потреби відчувати себе дорослим.

Безперечно, обов'язковим є дотримання традиційних педагогічних принципів, а також усвідомлення нових, які є сучасними і актуальними, наприклад, принцип формування організаційної культури (ОК) певного дитячого оздоровчого табору (ДОТ). З теорії менеджменту відомо, що організаційна культура містить церемонії, збори, символи та міфи, через які люди отримують інформацію про цінності та переконання, що мають місце в даній організації. ОК з часом змінюється: зникають старі, виникають нові норми, стереотипи, традиції. Так в ДОТ сучасні виховні проекти містять певну тематику, оновлений зміст, нові варіанти мотивації та заохочень: колір

галстука, бандани, футболка з емблемою, значки, традиційні та інноваційні нагороди. Безперечно, ОК визначається типом і профілем ДОТ, стилем роботи адміністрації, особливостями колективу, матеріальними умовами. Тому, обираючи певний ДОТ для педпрактики, студент повинен бути ознайомлений з ОК даного закладу. Це ознайомлення доцільно здійснювати на організованих самими закладами (ДОТ) навчаннями, що мають умовну назву – “школи вожатих” і час показав їх доцільність.

Наступна умова підготовки до педагогічної діяльності – знання та вміння щодо методів виховної роботи. Практика підтвердила доцільність методів зміни діяльності та спілкування: організація нових видів діяльності, поглиблення змісту роботи, вдосконалення форм діяльності (ДОТ – республіка, загони – міста, вожатий – мер міста), методи зміни відносин, таких як стиль життя, соціально-педагогічний клімат, зміни ідеальних компонентів виховних систем (ідеї, лозунги, легенди, історії, традиції).

Особлива увага в підготовці студентів до роботи в умовах літнього оздоровчого табору приділяється також підготовці звітної документації, яка є підставою для допуску до заліку з педагогічної практики. Звітна документація повинна мати наступні обов'язкові складові:

1. Звіт про проходження літньої педагогічної практики із наданням відео- і фотоматеріалів.
2. Педагогічний щоденник.
3. Характеристику дитячого загону.
4. План-конспект залікового виховного заходу.
5. Характеристику на студента-практиканта з висновками про рівень його психолого-педагогічної і методичної підготовки та загальною оцінкою роботи, завірену печаткою, підписану керівником установи з зазначенням № протоколу та дати проведення педагогічної ради, на якій вона обговорювалась.
6. Додатки – відео- і фотоматеріали, діагностичні матеріали (діагностичні методики, зразки стимульного матеріалу,

дитячі роботи тощо), методична скарбничка вожатого (плани-конспекти виховних заходів, ігор, сценарії свят та заходів, пісенники, план роботи табору, зразки табірної документації, посадові інструкції тощо)

Однією з важливих умов організації та проведення літньої педагогічної практики є також конкретизація змісту роботи та визначення критеріїв оцінювання діяльності студентів. Орієнтовні критерії пропонуються студентам заздалегідь і слугують мотивацією до отримання позитивної оцінки [4].

Критеріями оцінювання діяльності студента є:

- звіт про проходження літньої практики (з відео- та фотоматеріалами): загальні відомості про місце проходження практики; педагогічна діяльність студента; самооцінка підготовленості до практики та пропозиції щодо її підготовки та організації;
- список літератури та Інтернет-ресурсів з організації літнього відпочинку та позашкільної роботи;
- оформлення щоденника педагогічної практики: символи і атрибутика, індивідуальний план, план-сітка табору та загону; характеристика зміни (цілі та завдання); відомості про дітей ведення записів психолого-педагогічних спостережень кожного дня з щоденним аналізом;
- психолого-педагогічне вивчення динаміки розвитку дитячого колективу, складання психолого-педагогічної характеристики (з додаванням діагностичного матеріалу): діагностика (по 1 б. за кожен використану та інтерпретовану методику); характеристика (відобразити динаміку та педагогічний вплив);
- проведення та оформлення плану-конспекту залікового виховного заходу, проведеного у загоні з самоаналізом;
- відзначення роботи студента адміністрацією ДОТ та методистом університету: участь у науково-теоретичній конференції; участь у загальноуніверситетському творчому звіті;

- додатки (методична скарбничка вожатого).

Висновки. Вважаємо доцільним чітко акцентування змісту роботи як орієнтацію на мету літньої педагогічної практики – закріплення, поглиблення та розширення психолого-педагогічних знань та вмінь студентів, всебічне та творче їх використання, набуття професійного емпіричного досвіду, необхідного для подальшого самовдосконалення; виявлення адекватності особистісних властивостей обраній спеціальності та сприяння ідентифікації з педагогічною професією.

1. Бех І. Д. Виховання особистості: Підручник. – К.:Либідь, 2008. – 848 с.
2. Гончарова Т. В., Олійник Н. Я. Ритуали, символи та атрибути дитячого оздоровчого закладу // Позакласний час. – 2004. – Травень. – № 9–10. – С. 47–50.
3. Дубінка М. М. Методика виховної роботи в дитячих оздоровчих таборах. – Кіровоград: ТОВ “Поліграфічні послуги”, 2006. – 212 с.
4. Інструктивно-методичні матеріали з літньої педагогічної практики / Укладачі: к.п.н., доц. Елькін М.В., к.п.н., доц. Воровка М.І., ст. викладач Петручення Г.Г., ст. викладач Кучина Л.І. – Мелітополь – 2009. – 56 с.
5. Інформаційно-методичний збірник матеріалів щодо оздоровлення та відпочинку дітей в Україні / Упорядники: Кияниця З.П., Смирнова М.О., Чеботарьова И. О., Король М. Ю./ - К.: Поліграфцентр “ТАТ”, 2002.
6. Сысоева М. Е. Организация летнего отдыха детей: Учеб. – метод. пособие – М.: Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 1999. – 176 с.
7. Сергеев И. С. Основы педагогической деятельности: СПб.: Питер, 2004. – 316 с.
8. Щуркова Н. Е. Новое воспитание. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 128 с.